

B TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 6.

September 1915.

N:r 9.

Prenumerationspris inkl. postarvode!
För helt år Kr. 5: —
Lösnummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I UPPSALA W. BERGQVIST.
ALLM. TEL. 146. RIKS. TEL. 198. ALLM. TEL. 1413.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.

De viktigaste byggnadsmaterialierna ur brandteknisk synpunkt.

6. Glas.

Det glas, som för byggnadstekniska ändamål användes, är af två slag:

- I. Vanligt glas och
- II. Eldsäkert glas.

I. **Vanligt glas** eller en bättre sort däraf det s. k. spegelglaset, erbjuder endast föga motstånd mot elden, t. o. m. om det anbringas i s. k. dubbelfönster. En svag vattenstråle, som träffat ett fönster af dylikt glas i upphettat tillstånd, förstör detsamma nästan fullkomligt. Då temperaturen nått en viss icke vidare nämnvärd höjd, springer glaset inom kort, stora stycken falla bort. Särskildt farliga i detta afseende blifva de stora glasrutor, hvilka utfylla öppningarna till skyltfönster o. d. i varuhus m. fl. i all synnerhet i de öfre våningarne. De vid en brand nedfallande stora styckena af dessa rutor hafva mer än en gång svårt skadat både de ur byggnaden flyende personerna och brandkårens personal. Därför har man t. ex. i Preussen begränsat dessa fönsterrutors i varu- och affärshus storlek till 2 kvm. (Se Sonderanförderungen an Warenhäuser usw kap. III, § 11 tredje stycket.)

Det är ju tydligt, att sådant glas icke skall lämpa sig till utfyllande af fönsteröppningar på sådana ställen som skola eldsäkert tillslutas. Uppgiften att utfylla dylika öppningar utan att dock alldeles förhindra genomsläppandet af ljus har tekniken försökt att lösa genom uppfinningen af det s. k.

II. **Eldsäkra glaset**, som industrien numera tillverkar af flera olika slag, af hvilka de vanligaste äro:

1. glastegelstenar,
2. trädglas,
3. luxferprismor,
4. elektrogas, elektrogasflisor,
5. mekanoglas,
6. solfac-galvanoglas.

1. Glastegelstenar.

Dylika tillverkas numera förnämligast af firmorna Adlerhütten i Penzig i Schlesien; Akt. Bol. Friedr. Siemens, Dresden, samt Sächsische Glaswerke Deuben, Dresden m. fl. firmor.

Stenarne äro vanligen ihåliga, tillverkas med och utan trådöverdrag samt i de mest olika former: vanligt murtegel, med sexkantiga, med kvadratiska, rektangulära eller linsformiga ytor; sidorna äro plana eller konvexa. De äro antingen fullkomligt slutna, stundom försedda med ett eller flera hål eller öppna i ena sidan. Dessa större eller mindre öppningar anbringas i stenarne för att förhindra, att den i deras inre ihåliga massa befintliga luften genom hettan skall spränga stenen. Dessa glastegelstenar genomsläppa mycket ljus och isolera tillika bättre än dubbelfönster. Därför användas de mycket i både väggar och tak.

Till utfyllande af öppningar i brandmurar och eldsäkra begränsningsdelar äro icke alla slag af glastegelstenar lämpliga. Man måste därför från fall till fall afgöra, huruvida ifrågavarande glastegelstenar hafva tillfredställande motståndskraft mot eld, ty det finnes glastegelstenar, som äro i hög grad eldsäkra, och sådana, som äro endast eldsäkra, och slutligen, sådana, som icke en gång motsvara minimala fordringar på eldsäkerhet.

Så t. ex. visade ett brandprof på försöksanstalten i Gross-Lichterfelde, att redan efter 3 minuters bränntid, en del stenar började springa sönder, efter 20 minuter voro samtliga stenar söndriga, efter 35 minuter började den mot elden vända sidan att smälta, den yttre höll dock ännu samman.

Dessa glasstenar voro från Idealprismengesellschaft i Düsseldorf.

Glastegelstenar system Falconier visade sig dåliga. Af Wiens brandkår företagna prof den 26 mars 1904 visade, att samtliga med vanliga glastegelstenar fyllda fönster blefvo så grundligt förstörda endast genom inverkan af elden, att nästan icke en enda sten vid försökets afslutande var hel, under det att elektrogas höll stånd mot hettan, men förstördes genom inverkan af samlad vattenstråle genom 16 m/m munstycke vid 6 atm.

tryck, samt under det att luxferprismorna äfven efter denna behandling fyllde sitt ändamål (se Müller: Grundlagen sid. 260 ff.).

Att glastegelstenar finnas, som förhålla sig annorlunda, framgick af brandprof i Posen 1907. Se Protokoll från Brandchefssammanträdet i Kalmar 1908. Se ock Feuerpolizei Band 10, n:r 3, 1908, sid. 39.

I allmänhet har det visat sig, att med trådar omspunna eller med insmälta metalltrådsnät försedda glasstenar förmått att bättre och längre tid motstå höga temperaturer än sådana utan dylika anordningar.

Äfven vill det synas, som om ytans konvexa form skulle gifva mindre skydd än en plan. Slutligen hafva vid flera tillfällen fullkomligt slutna glasstenar visat sig mindre motståndskraftiga, enär de på grund af utvidningen af den i deras inre massa befintliga luften stundom på ett explosionsartadt, för människor lifsfarligt sätt, splittrades, hvarvid stora stycken af dem flögo omkring.

I regel motstå goda glastegelstenar i någon tid temperatur upp till 1,200° C; därpå börjar den åt elden vända sidan att smälta och glaset rinner bort.

I allmänhet hindrar metalltrådsnät icke blott att stenarne sprängas och falla sönder, utan det förhindrar ock uppkomsten af öppningar och ett borttrinnande af det smältande glaset.

Mycket upphettade glastegelstenar göra föga motstånd mot en kraftig vattenstråle, som på nära håll riktas mot dem. En del stenar splittras och skärfvorna slungas omkring. Resultat af försök i Breslau 1906. Äfven i detta afseende visade sig stenar omspunna med metalltrådsnät öfverlägsna.

Alla glastegelstenar visa sig besitta en ganska hög grad af isoleringsförmåga. Man kan, t. o. m. sedan temperaturen i försöksobjekten uppnått afsevärdt höga gradtal, lägga sin hand på dem, under det att vid samma temperatur s. k. trådglas antagit och genomsläppt ganska väsentliga värmekvantiteter.

De bästa slagen af glastegelstenar äro som sagdt de, hvilka äro försedda med metalltrådsnät ut- eller invändigt. De göra motstånd mot elden, ända till dess glaset smälter och de genomsläppa hvarken eld eller rök.

Äfven de s. k. utbytbara glasstenarne utan metalltråd hafva visat sig motståndskraftiga. De äro öppna på ena sidan, och enskilda stenar i ett förband kunna lätt utbytas, utan att hela bandet behöfver förstöras. Detta emedan de äro försedda med tappar och urtagningar, som passa in i hvarandra. Det vill sålunda synas, som om dessa utbytbara och de med metalltrådsnät ut- eller invändigt försedda stenarne skulle kunna användas för att åstadkomma fönster i brandmurar o. l.

I Preussen anses icke öfverallt eldsäker utfyllnad ens med lämpliga glastegelstenar såsom fullgod ersättning för massiv vägg eller mur. Men man tillåter dem det oaktadt, i det man resonnerar som så, att äfven om de ej kunna anses som eldfasta, så äro de dock eldsäkra nog.

I Bayern får glasstenar på vissa villkor användas i stället för tegelstenar enligt Min.-Entschl. af 4 februari och 22 maj 1898 samt 12 april 1892. Härvid är att iakttaga:

1. att slutna glasstenar utan metalltrådsnät oftast äro att anse såsom *icke* tillfredställande eldsäker begränsning, hvarför man framför dem bör placera en skifva af minst 10 m/m tjockt trådglas. De må endast inbyggas på sådana ställen, hvar est deras hållfasthet kommer att tagas i anspråk med ett tryck af högst 2 kg. pr kvcm och äfven då endast i ytor af ringa utsträckning, högst $\frac{1}{2}$ kvm.

2. att glasstenar med metalltrådsnät samt äfven s. k. utbytbara glasstenar kunna utan vidare användas såsom eldsäker begränsning öfver ytor intill 1 kvm., om glasytan öfverallt är mer än 10 cm. tjock och hvarje tryck på stenarne aflägsnas genom lämpliga anordningar.

Müller säger i sina Grundlagor: »Anbringandet af glastegelstenar i brandmurar är olämpligt redan på grund af dessa stenars lätta förstörbarhet, genom mekanisk inverkan, hvarför detta sätt att igenfylla öppningar i brandmurar blott undantagsvis och då endast i sådana fall bör tillåtas, där en eldfast utfyllning icke måste fordras».

Forts.

Svenska Brandchefsföreningen,

hvilken som bekant genom särskilda kommitterade arbetar för införandet af en särskild »Brandskyddsbyrå» har nu genom styrelsen i enlighet med vid senaste brandchefssammanträde, fattadt beslut ingått till civilministern med följande skrivelse afsänd den 23 juli 1915.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet.

Då Svenska Brandchefsföreningen erfarit, att på grund af bland annat i Riksdagen väckt motion, f. n. är under utredning frågan om utfärdande af lagbestämmelser för landsbygdens brandväsende, samt att därjämte några andra åtgärder för åstadkommande af ett bättre brandväsende i allmänhet planeras af Sveriges Riksförbund af frivilliga brandkårer, har Svenska Brandchefsföreningen härmed vördsamt velat bringa till Herr Statsrådets kännedom de åtgärder, som af Svenska Brandchefsföreningen till denna dag vidtagits bl. a. beträffande frågan om upprättandet af en »Brandskyddsbyrå», då vi tro, att det för utredningen angående landsbygdens brandväsende m. m. kan vara af vikt, att det af Svenska Brandchefsföreningen tagna initiativet till åstadkommande af en centralorganisation för att handlägga till brandväsendet hörande frågor blifver bekant.

Vid Svenska Brandchefsföreningens årssammanträde i Malmö 1914 väcktes af brandchefen i Göteborg, löjtnant G. Ekstedt och t. f. vice brandchefen i Göteborg, löjtnant E. Enander, motion om upprättande af en »Brandskyddsbyrå» Bil. A.

Bil. A. Till Svenska Brandchefsföreningen.

Alltsedan Brandchefsföreningen bildades, har denna, i den utsträckning sig göra lätit, arbetat för att inom landet

söka höja intresset för brandväsendet och för att sprida kunskap om därmed sammanhängande frågor.

Men hittills har detta arbete till största delen måst bedrivas inom föreningen och genom dess tidskrift, och man kan nog säga, att föreningens arbete beträffande den stora allmänhetens intresse för brandväsendet ännu icke kunnat gifva några egentliga resultat, ehuru dess medlemsantal nu väsentligt ökats.

Genom Brandchefsföreningens, det nybildade riksförbundets för frivilliga brandkårer och i viss mån äfven genom det af Svenska Brandmannaförbundet bedrifna arbetet, har nog på många håll för brandväsendet väckts ett intresse, som i flera fall resulterat i ökad yrkesduglighet och ansvarskänsla hos yrkets utöfvare samt i anskaffande af redskap och organiserande af brandkårer, men återstår ännu många års intensivt arbete, innan den stora allmänheten såväl som vederbörande myndigheter lärt sig inse, att likaväl som vårt land måste skaffa sig medel att försvara sig mot yttre fiender, det är hvarje kommuns plikt att sörja för ett effektivt försvar mot en af våra inre fiender, elden, som för hvarje år orsakar såväl den enskilde som nationen förluster af mycket stor omfattning.

För att ett allmänt upplysningsarbete inom en rimlig tid skall medföra afsedt resultat, är det nödvändigt att för det samma fastställa vissa riktlinier, och att det skapas en särskild institution, som har till uppgift att handlägga alla dithörande frågor. Att det icke är föreningen möjligt att under nuvarande förhållanden handhafva saken torde ligga i öppen dag.

Det enda verkligt effektiva sättet för sakens realiserande är, att en centralbyrå upprättas med uppgift att:

1:o. Bedrifva upplysningsarbete genom föredrag, spridande af litteratur rörande brandväsendet, utsändande af cirkulär, skrivelser m. m. för att väcka intresse och för att göra byråns verksamhet bekant.

2:o. Utöfva konsulterande verksamhet, delvis mot rese- och traktamentsersättning.

3:o. Mot vissa fastställda afgifter af myndigheter eller enskilda emottaga uppdrag att verkställa regelbunden inspektion af brandkårsorganisationer m. m. samt ev. taga del i Tarifföreningens inspektionsverksamhet.

4:o. Bedrifva annan med föregående förenlig verksamhet.

Det arbete, som skulle komma att åligga byrån, är som synes synnerligen omfattande, men torde nog under de första åren densamma kunna skötas af följande *personal* och med nedan upptagna utgifter:

En byråchef, en byråchefsassistent (båda med verklig brandmannautbildning), två kontorsbiträden, en springpojke.

Utgifter:

Byråchefen	lön Kr. 7,000: —	(ev ålderstillägg)
Byråchefsassistenten	» » 5,000: —	» »
Två kontorsbiträden, tillsammans		
	» » 3,300: —	» »
En springpojke	» » 500: —	» »
Lokalhyra, ljus och värme.	» » 2,000: —	
Skrifmateriel, trycksaker och annonser m. m.	» » 5,000: —	Vidstående utgiftsposter äro ungefärliga
Porton, telefoner m. m.	» » 1,200: —	
Resor m. m.	» » 6,000: —	
Till oförutsedda utgifter	» » 2,000: —	
Summa Kr. 32,000: —		

Dessutom första året en extra utgift för kontorsmöbler och inventarier, hvilken beräknas till 2,000: — å 3,000: — kronor.

Tyvärr är emellertid ej Brandchefsföreningens ekonomiska ställning sådan, att den kan bestrida de med byrån förenade kostnaderna, utan måste nödiga medel sökas på annat håll.

Men hvar skall föreningen kunna anskaffa den erforderliga penningssumman?

Denna måste gifvetvis sökas hos någon eller några, som äro direkt intresserade af brandväsendets höjande inom landet i sin helhet.

Först har man ju då brandförsäkringsbolagen, för hvilka tillkomsten af ett i hela vårt land välordnad brandväsende skulle spela en synnerligen stor roll i ekonomiskt hänseende, och hvilka säkerligen skulle hafva endast fördelar af att byrån komme till stånd.

Och så staten, i hvars intresse det bör ligga, att landets kommuner mera allmänt skaffa sig ordnad brandväsende, och att de få tillfälle att från någon så att säga officiell institution inhämta nödiga råd och erhålla erforderlig hjälp. Likaså har ju staten ett direkt intresse af att genom tillkomsten i stor utsträckning af modernt brandskydd den årliga nationalförlusten i afsevärd grad minskas.

Med anledning af hvad vi ofvan anført få vi alltså föreslå: att Svenska Brandchefsföreningen ville uppdraga åt sin styrelse eller, om så befinnes lämpligare, åt särskild kommitté eller enskild medlem att träda i förbindelse med försäkringsbolagens Tarifförening och med denna söka träffa en uppgörelse om upprättandet af en »Brandskyddsbyrå» enligt vårt förslag och

att därest Tarifföreningen för sin del är villig biträda det samma, med denna vidare förhandla rörande byråns organisation, dess ställning till staten, Tarifföreningen och Svenska Brandchefsföreningen m. m. samt

att sedermera Tarifföreningen och Svenska Brandchefsföreningen gemensamt inlämna ansökan om statsbidrag till byrån.

Göteborg den 26 juni 1914.

Gustaf Ekstedt.

E. Enander.

Brandchef i Göteborg.

T. f. vice brandchef i Göteborg.

Synpunkter vid upprättande af en Svensk Brandskyddsbyrå.

§ 1.

Svenska Brandskyddsbyrån är en af Svenska Brandchefsföreningen och ett flertal i Sverige arbetande brandförsäkringsinstitutioner bildad, statsunderstödd organisation, hvilken har till ändamål att verka för åstadkommande af ett inom hela landet välordnat och effektivt brandväsende.

§ 2.

Byrån, som har sitt säte i Stockholm, sorterar under en styrelse, vald för tre år i sänder och bestående af fem ordinarie ledamöter jämte tre suppleanter för dessa.

Ordföranden i styrelsen samt suppleanten för denne utses af Kungl. Maj:t, två ledamöter och en suppleant af brandförsäkringsinstitutionerna samt två ledamöter och en suppleant af Svenska Brandchefsföreningen.

Styrelsen är beslutmässig, när minst en ledamot från hvardera Kungl. Maj:t, brandförsäkringsinstitutionerna och Svenska Brandchefsföreningen är närvarande och dessa äro om beslutense.

§ 3.

För att granska hvarje års räkenskaper utses två revisorer och en suppleant för dessa. Häraf utses en revisor af Kungl. Maj:t och en af brandförsäkringsinstitutionerna samt suppleanten af Svenska Brandchefsföreningen.

§ 4.

Byråns verksamhet handhafves närmast af en byråchef, tillika föredragande i styrelsen, med biträde af nödig personal, och är uppdelad på nedanstående afdelningar:

Afdelning A. Upplysningsarbete, litteratur, föredrag och dylikt.

Afdelning B. Organisation, förslag, förordningar, instruktioner.

Afdelning C. Öfningar, inspektioner.

Afdelning D. Materialprofningar.

Afdelning E. Besiktningar.

Afdelning F. Öfriga ärenden, som icke kunna hänföras till någon af föregående afdelningar.

§ 5.

Inom ramen af dessa stadgar och tillgängliga penningmedel fattas beslut rörande byrån af styrelsen, och är denna för beslutens ansvarig.

§ 6.

Frågor, som ej kunna afgöras af styrelsen, handläggas af en kommitté, sammansatt af representanter för Kungl. Maj:t, brandförsäkringsinstitutionerna och Svenska Brandchefsföreningen, till antal efter hvad som vid Byråns bildande kan vara bestämdt.

§ 7.

Af styrelsen utfärdas särskild instruktion för Byrån, att lända byråchefen och öfrig personal till efterrättelse. Denna instruktion stadfästes af Kungl. Maj:t.

§ 8.

Byrån uppbär i vissa fall ersättning för utförda uppdrag och användas sålunda influtna medel till bestridande af utgifter för Byrån. Någon som helst affärsverksamhet bedrivs ej af Byrån.

§ 9.

Byråns protokoll rörande verkställda aprofningar af materiel och dylikt äro att anse som offentliga handlingar, och utlämnar Byrån på begäran afskrifter af berörda handlingar.

§ 10.

Byrån skall söka för vinnande af enhetligt arbete till brandväsendets fromma samarbete med i landet arbetande organisationer, hvilka verka för brandväsendets framåtskridande och utveckling.

§ 11.

Byrån skall träda i förbindelse med i utlandet verkansma institutioner med liknande syften för att med dessa söka utbyta erfarenheter, litteratur m. m.

§ 12.

Byråchefen tillsättes af styrelsen. Öfrig personal af styrelsen på byråchefens förslag eller, enligt uppdrag af styrelsen, af byråchefen.

Till byråchef får endast antagas person med grundlig praktisk utbildning uti brandyrket och med nödig kännedom om olika slag af eldsläckningsredskap.

§ 13.

Vid byrån anställd personal får icke vara intresserad i affärsföretag, hvilka handla med eldsläckningsredskap eller föremål, som kunna tänkas blifva lämnade till Byrån för profning eller om hvilka yttranden kunna komma att af Byrån afgifvas.

§ 14.

Före utgången af mars månad hvarje år skall styrelsen till Kungl. Maj:t, brandförsäkringsinstitutionerna och Svenska Brandchefsföreningen i erforderligt antal exemplar aflämna års- och revisionsberättelser öfver nästföregående års verksamhet.

Beslut om decharge fattas af hvarje organisation för sig.

Årssammanträdets beslut blef, att göra ett allmänt uttalande om önskvärdheten af en konsulterande institutions upprättande för brandväsendet i vårt land och att tillsätta en kommitté för frågans utredning.

Efter af kommitterade enskildt vidtagna förberedande arbeten sammanträdde kommittén — brandcheferna: löjtnant G. Ekstedt, Göteborg, Kapten G. Hellgren, Sundsvall, Kapten S. E. Bjuggren, Lidingö, Kapten A. Zetterling, Visby samt löjtnant E. Enander — i Stockholm den 6/4 1914, och beslöts vid detta sammanträde, att till ett femtiotal brandförsäkringsorganisationer afsända skrifvelse enl. Bil. B. för att därigenom få till stånd ett samarbete med försäkringsinstitutionerna.

Bil. B. (*Skrifvelse till brandförsäkringsorganisationer*).

Brandväsendet i Sverige har på senare tider tillvunnit sig alltmera intresse från såväl myndigheter som den stora allmänheten och öfverallt i landet börjar man mer och mer söka åstadkomma ett tidsenligt eldsläckningsväsende.

I våra större och medelstora städer har sedan länge funnits fasta brandkårer, hvilka väl fyllt sina åligganden och man kan med fog säga, att dessa kårer varit fullt jämställda med utlandets bästa. I stort sedt kan nog det svenska brandväsendet anses väl så bra, ordnad som i andra länder, men är härmed icke sagdt, att därför allt är så bra det kunde vara. Att brandskyddet inom landet i sin helhet lämnar mycket öfrigt att önska, därom vittna de många, hvarje år återkommande stora brandkatastroferna på skilda håll, och de brister, som därvid komma i dagen rörande disponibel materiel och öfvadt släckningsmanskap.

Gifvet är, att tillgången på effektiv redskap och öfvade kårer icke helt och hållet utesluter uppkomsten af större eldsolyckor, men säkert är att ett synnerligen stort antal eldsvådor af allvarigare art hade kunnat afvärjas och begränsas i sin början, om icke saknaden af alla resurser för ett ordnad släckningsarbete hade förefunnits.

Emellertid har ett allmännare medvetande om detta sakförhållande gjort, att från flere håll igångsatts ett arbete för att söka afhjälpa befintliga brister och sprida kännedom om brandyrket och dess rätta utöfning och i samband därmed söka få till stånd i landets alla kommuner ett ordnad och efter förhållandena väl afpassadt eldsläckningsväsende.

Bensin

lagras
brandsäkert
och
explosionssäkert

om Martini och Hünekes anläggningar användas. Inga förhöjda brandförsäkringspremier, då detta system användes. Infordra vår offert.

AKTIEBOLAGET INGENJÖRSFIRMA
FRITZ EGNELL
STOCKHOLM.

ARVID BERGH & Co

Riks Tel. 9304

BRYGGAREGATAN 5

Allm. Tel. 143 64

STOCKHOLM

Telegramadress »ARVIDUS»

Brandslangar

Spiralslangar

BILLMANS

Fabriks- & Handels-Aktiebolag

Regeringsgatan 88.

STOCKHOLM.

Telegrafadress: Allm. Tel. 4480
»Billmans R. T. 4811» Riks Tel. 4811.

Brandredskap

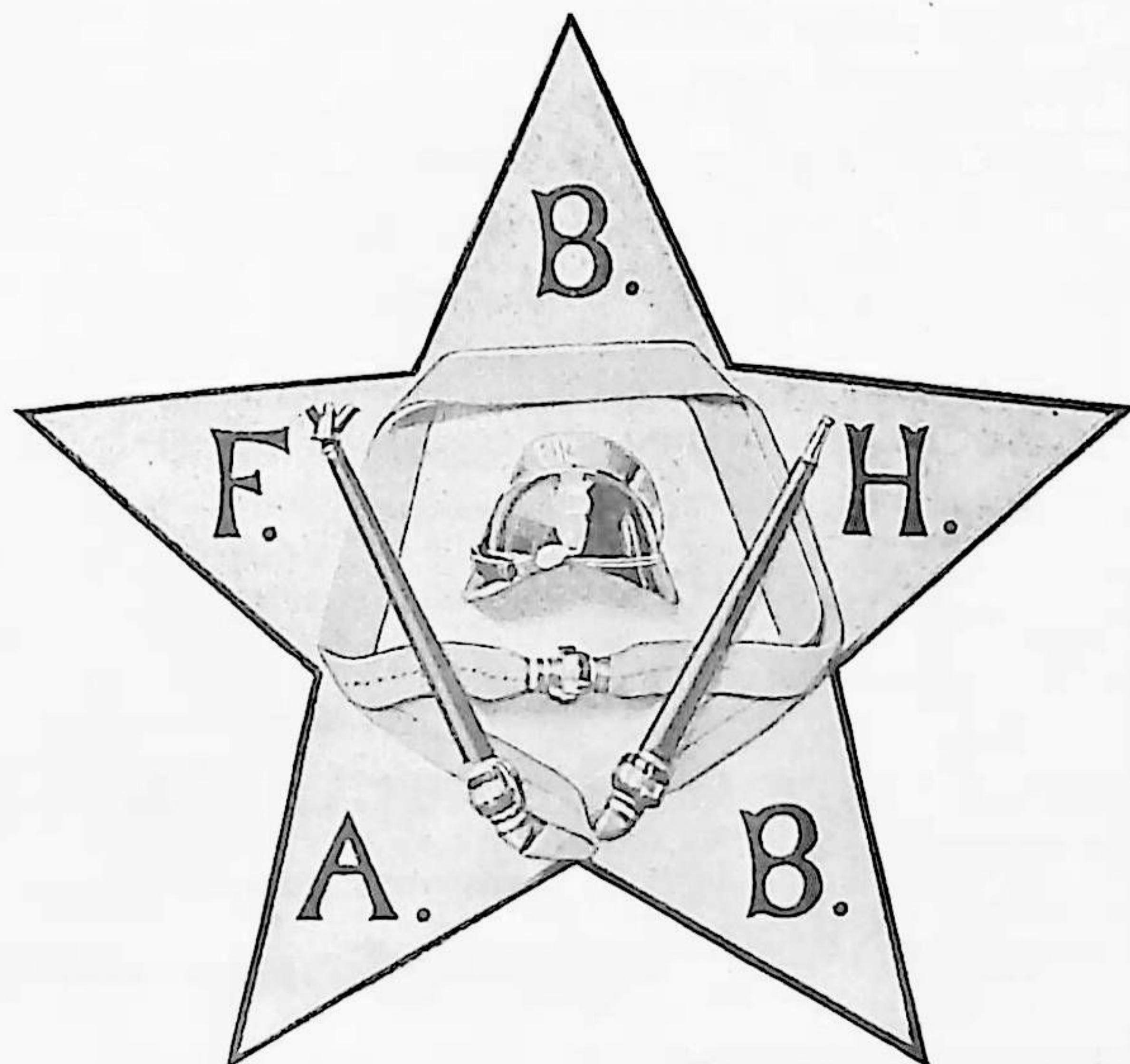
af alla slag.

Uppgör förslag till utrustningar

Lämnar kostnadsförslag

Katalog på begäran

Erhållit 2 guld- och 20 silfvermedaljer.

LUX'

Eldsläckningssystem

med

Flytande Kolsyra

för

Eldfarliga varu-upplag -
- Garager - Biografer -
- - - Fartyg etc. etc. - - -

AKTIEBOLAGET LUX

Stockholm 8.

Pärmar

med

guldtryck

för

en årgång af

Tidskrift för

Brandväsendet

erhållas genom Redak-
tionen till ett pris af Kr. 1;30
pr st.

FABRIKANTER och LEVERANTÖRER

af alla slags utensilier för brandväsendet anmodas insända till Redaktionen af denna tidskrift — adress **Uppsala** — beskrifningar på nyheter, intressanta förbättringar o. s. v. samt notiser angående större leveranser. Kli-chéer till beskrifningar tillverkas.

RAG-Pumpen

är den förnämsta brandpump i marknaden.

Leveranser för:

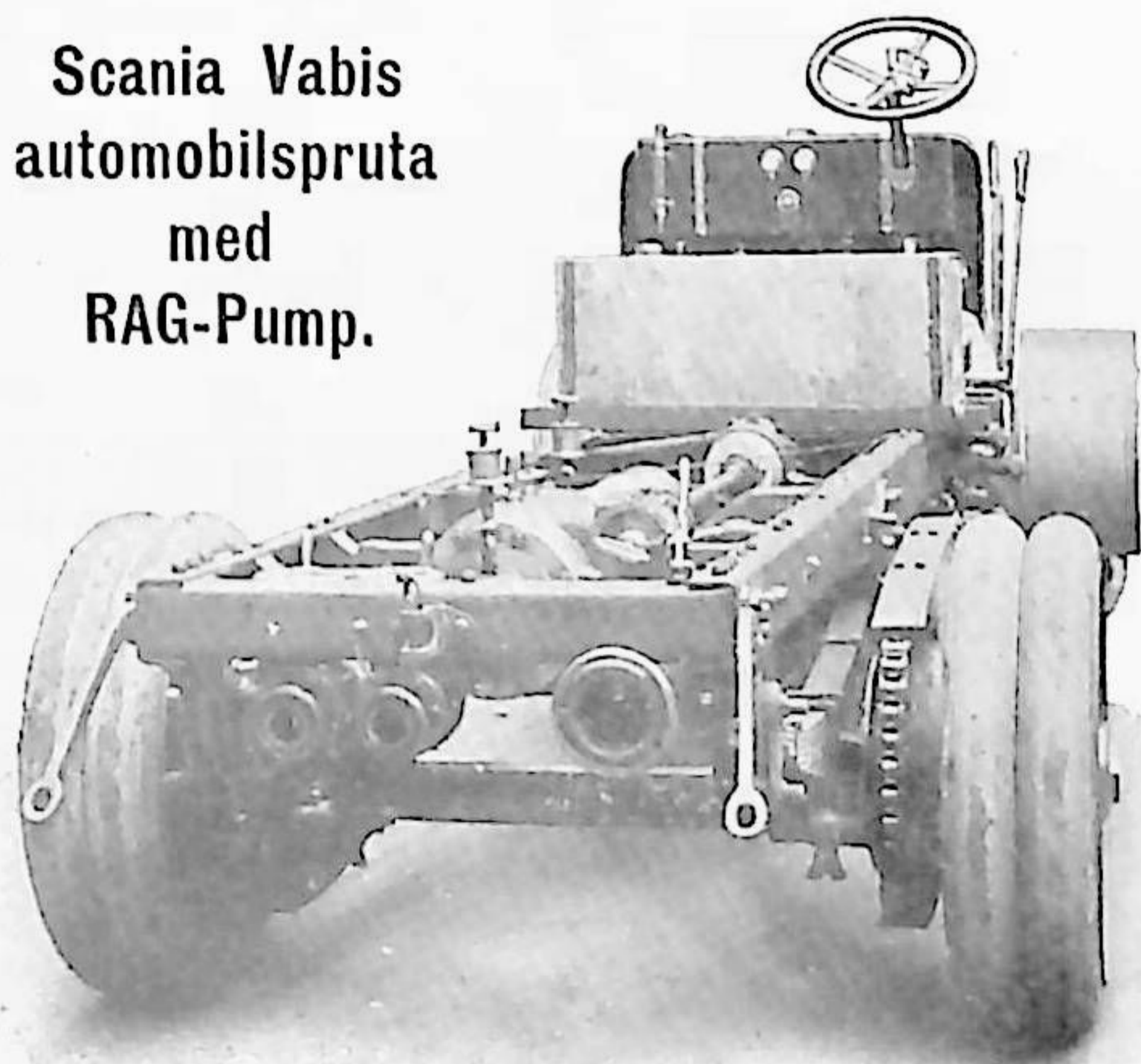
Automobilsprutor i Sverige:

7 pumpar för Stockholms brandkår
1 pump » Göteborgs »
1 » » Norrköpings »
1 » » Linköpings »
1 » » Westerås »

Under många år beprövad vid ett stort antal brandkårer i utlandet.

Levererad även till svenska staten.

Scania Vabis
automobilspruta
med
RAG-Pump.

Fabrikant: RICH. KLINGER, Berlin.

Utredningar och anbud lämnas av Representanten för Sverige:

Stockholm 14. Ingeniörsfirman ADOLPH VON BRÖMSEN. R. t. 11464.

Brandförsäkringsbolagen hafva medelst premienedsättningar på platser, som skaffat sig redskap och brandkårer, sökt uppmuntra ett allmänt förbättringsarbete inom landets brandväsende. Svenska Brandchefsföreningen och Svenska Brandmannaförbundet hafva genom sina medlemmar, genom sina tidningsorgan m. m. sökt verka i samma riktning, och på de sista åren har genom det nybildade Riksförbundet för Sveriges frivilliga brandkårer utförts ett aktningvärdt arbete för att framkalla ordnade släckningsförhållanden på landsbygden.

Om man emellertid ser på de resultat, som hittills vunnits, kan man visserligen säga, att de varit ganska goda i förhållande till de för brandväsendets höjande arbetande organisationernas resurser och förutsättningar för ett dylikt arbetes bedrivande, men att de i stort sedt varit ganska små. Det torde erfordras årtionden för att få till stånd ett inom hela vårt land välordnad brandskydd, om upplysningsarbete m. m. äfven framdeles skall bedrivas endast på sätt som hittills skett.

Förutom ofvannämnda sammanslutningar arbeta på flere håll en del »privatkonsulenter», af hvilka ett flertal torde sakna nödiga kunskaper och förutsättningar att på ett rätt sätt fullgöra dem lämnade uppdrag. Dessutom har det visat sig att många af dessa konsulenter äro förtäckta agenter för fabrikanter af eldsläckningsredskap, och sålunda icke alls skickade att vara rådgifvare åt samhällen och enskilda vid val af lämplig redskap.

Att så många olika parter arbeta inom samma område har också den följd, att ingen planmässighet i arbetet kan komma till stånd, utan verkar var och en efter sina principer. Vidare saknas en fullt opartisk sakkunnig institution, dit var och en kan hänvända sig för erhållande af råd och anvisningar och samtidigt vara fullt medveten om att få dylika utan hänsyn till alla biintressen samt en institution, som kan utan ersättning för hvarje uppdrag bedriva förut omtalade arbete, och som skulle kunna utgöra en centralorganisation med officiell prägel, där alla till i föregående nämnda arbete hörande ärenden skulle kunna med oväld handläggas.

Ofvannämnda sakförhållanden hafva föranlett undertecknade Ekstedt och Enander att förlidet år till Svenska Brandchefsföreningen inlämna i bil. A upptagna motion. Denna motion hänsköts, med föreningens uttalanden om önskvärdheten af en konsulterande institutions upprättande, för vidare utredning till undertecknade kommitterade, och hafva vi under hand erfarit, att inom ledande försäkringskretsar förefinnes stort intresse för en byrå enligt motionen. Genom ett förbiseende har i motionen endast nämnts Tarifföreningen, som den, med hvilken Brandchefsföreningen skulle förhandla, men själfallet är det föreningens afsikt att söka intressera samtliga brandförsäkringsinstitutioner för byråns inrättande.

Undertecknade kommitterade hafva i bil. A upptagit några synpunkter vid upprättandet af stadgar för den planerade byrån, af hvilka framgå, efter hvilka linier den tillämnade byrån skulle bedriva sin verksamhet.

Med denna skrifvelse hafva kommitterade velat framlägga saken för inom landet arbetande försäkringsinstitutioner och hafva vi samtidigt velat anhålla om ett yttrande med anledning af skrifvelsen. För den händelse Eder organisation är villig biträda Svenska Brandchefsföreningen med upprättande af en »Brandskyddsbyrå», vore vi tacksamma, om vi till den 15 maj detta år, under adress Brandchefen i Göteborg kunde erhålla ett meddelande, då vi hade tänkt oss, att snarast efter denna dag få till stånd ett allmänt sammanträde med representanter från de brandförsäkringsorganisationer, som äro hågade att förhandla angående den föreslagna byråns inrättande.

Gust. Ekstedt. G. Helligren. S. E. Bjuggren.

A. Zetterling. E. Enander.

Af de inkomna svaren, 17 st., hvilka i afskrift återfinnas i Bil. C (ej här intagen) framgår, att ringa utsikt finnes för brandförsäkringsorganisationernas medverkan vid upprättande af en »Brandskyddsbyrå».

På kommitténs förslag har Svenska Brandchefsföreningen vid årssammanträde i Kalmar den 28 juni 1915 beslutat att uppgifva tanken på att med hjälp af brandförsäkringsorganisationer kunna få till stånd en Brandskyddsbyrå och i stället söka verka för en statens centralorganisation enligt de af kommittén till försäkringsanstalterna framlagda riktlinierna och för den skull åt kommittén uppdragit att fortsätta sitt uppdrag i enlighet härmed.

Svenska Brandchefsföreningen anhåller vördsamt att få lämna ytterligare upplysningar i berörda angelägenhet, om så af Herr Statsrådet skulle önskas och är föreningens adress: Kalmar.

För att samtidigt lämna någon inblick i Svenska Brandchefsföreningens verksamhet hittills, få vi vördsamt öfverlämna föreningens stadgar, årsprotokoll sedan 1910 broschyrer utgifna af föreningen samt senaste medlemsförteckning, med vördsam anhållan, att Herr Statsrådet ville däraf taga del.

Äfvenså få vi vördsamt meddela, att förslag till allmänna åtgärder för lifräddnings- och skyddsanordningar för hotell, samlingslokaler m. m. af föreningen håller på att utarbetas genom särskilda kommittéer.

Kalmar den 20/7 1915.

För Svenska Brandchefsföreningen

Rudolf Stridbeck

Ordf. Brandchef i Kalmar.

Gustaf Ekstedt

v. Ordf. Brandchef i Göteborg

Holger Fogelklou

Brandchef i Helsingborg

Victor Settergren

Brandchef i Borås.

Ernst Löfberg

Brandchef i Lysekil.

Svenska Brandchefsföreningen har till Konungen inlämnat en skrifvelse angående bestämmelser vid kinomatografföreställningar, af följande lydelse.

Till Konungen.

Visserligen har vårt land varit förskonadt från genom eld eller panik vid kinomatografförevisningar föranledda olyckor af omfattning, som flerstädes utomlands inträffat, och som medfört förlust af en mängd människolif samt egendom, men intet borgar för att de tillbud, som så ofta inträffa framgent skola hafva samma lyckliga utgång. Enligt hvad den utredning, som genom af Svenska Brandchefsföreningen utsedda kommitterade förebragts och hvad i öfrigt blifvit känt, inträffa nämligen tabrika fall, då vid förevisningen använda films fatta eld, något som också synes vara oundvikligt i betraktande af det material, hvaraf dessa films fortfarande tillverkas. Nämnda utredning har också gifvit vid handen, att ifrågavarande slag af förevisningar, hvilka i de större samhällena dagligen hållas, upprepade gånger i ett flertal lokaler och äfven i de minsta samhällen vanligen flera gånger i veckan till vida öfvervägande antal fall äga rum inom träbyggnader, som icke äro för ändamålet afsedda; att de tillståndsbeviljande myndigheterna å de flesta platser äro i saknad af de fackkunskaper, som äro erforderliga för bedömandet af med förevisningarna förenade brandfaror; att dessa myndigheter i många fall ej ens kunnat eller funnit nödigt att anskaffa sakkunnigt utlåtande före tillstånds beviljande; att samma myndig-

heter hittills varit i saknad af nödvändigt stöd i gällande författningar samt att den förevisningarna bevisande allmänheten, i medeltal uppgående till ett par hundratal personer, ofta två à tre gånger så mycket och i vissa fall öfverstigande tusentalet, svärfvar i allt för stor fara, då nämligen begränsningen af åskådareantalet saknas, och anordningarna icke motsvara de fordringar, som böra uppställas i anseende till utgångsmöjligheter och skyddsåtgärder.

På grund af hvad här blifvit anført, får Svenska Brandchefsföreningen i underdånighet anhålla att en förordning eller särskild paragraf i Nådiga förordningen af 22 juni 1911 angående biografföreställningar, gällande intill dess tidpunkten för ett fullständigt förbud mot användande af celluloidfilms af nu brukligt slag kan anses vara inne, måtte utfärdas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bifogade »Förslag till allmänna föreskrifter för afhållande af förevisningar med rörliga fotografiska bilder (kinematografförevisningar). Vid uppgörande af detta förslag har hänsyn tagits till de faror, som hota dels genom spridning af eld i filmsrullarna, dels genom de kväfvande och lifsfarliga gaser, som utvecklas, då film förbrinner utan tillräckligt lufttillträde och dels genom panik, som ofta visat sig uppkomma äfven vid minsta tillbud till brand.

Då emellertid ett tillämpande af de mera stränga bestämmelserna inom stora delar af landet skulle lägga oskäligt stora hinder i vägen för användandet af ett rätt brukadt, värdefullt bildningsmedel, har Föreningen ansett lämpligt, att jämte de strängare bestämmelserna föreslå en del lindringar, hvilka i vissa fall må kunna medgifvas utan att den säkerhet mot farliga brandäfventyr, som öfverallt måst anses oeftergiftig, åsidosätts.

Föreningen, som har sig bekant, att en framställning berörande bland annat detta ämne, aflåtits till Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet af Föreståndaren för statens Biografbyrå, däri påpekades brandsäkerhetsbestämmelsers intagande i biografförordningen, har intet att erinra häremot under förutsättning att ifrågavarande utredningar jämväl rörande andra förhållanden i afseende på biografkontrollen icke måtte undanskjuta eller fördröja den högeligen trängande regleringen af brandsäkerhetskontrollen.

Underdånigst

Kalmar den 31 Augusti 1915.

för Svenska Brandchefsföreningen

Rudolf Stridbeck

Brandchef i Kalmar.

Gust. Ekstedt

Brandchef i Göteborg

Emil Löfberg

Brandchef i Lysekil

N. Djurklou

Brandchef i Malmö

J. O. Wiklund

Brandchef i Hudiksvall

C. J. Carlsson

Brandchef i Hedemora

Viktor Zettergren

Brandchef i Borås

Holger Fogelklou

Brandchef i Hälsingborg

G. Hellgren

Brandchef i Sundsvall

U. Ullman

Brandchef i Luleå

A. Hultin

Brandchef i Eksjö

E. Abrahamson.

Brandchef i Västervik.

Eldfarliga oljor.

Forts.

Bidrag till utredning af hithörande begrepp.

Såsom af denna tabell framgår, äro de feta oljorna visserligen lättare än vatten och olösliga däri, men de äro vida mindre lättantändliga än öfriga allmänare använda brännbara vätskor, i det att de icke afgifva några brännbara ångor förrän vid omkr. + 300° C, hvarför de endast under särskilda omständigheter, t. ex. vid beredning af oljefernissa kunna gifva anledning till eldfara. Ett förhållande, som särskildt bidrager att göra dem mindre vådliga, är det, att, oaktadt många olika slags feta oljor finnas, de likväl i nyssnämnda hänseende äro nvarandra så godt som alldeles lika, så att det ej är att befara, att det ena slaget olja är mera eldfarligt än det andra.

Att porösa, oljade föremål kunna vara eldfarliga och under vissa förhållanden själfantändliga, beror på helt andra orsaker och har intet som helst att göra med oljornas eldfarliga egenskaper såsom vätskor för sig betraktade.

Till kolvätenas grupp, i tabellen betecknad med 2., hör som bekant ett mycket stort antal kemiska föreningar, alla bestående af kol och väte: de flesta vätskor, men af högst olika antändlighet. Såsom kolvätena i handeln allmänt förekomma, äro de nästan utan undantag blandningar af olika sorter kolväten och lättantändligheten hos en sådan blandning, beror hufvudsakligen på mängden af de i blandningen innehållna mera lättantändliga kolvätena. Eldfarligheten hos dessa ämnen är därför i mycket hög grad växlande. Det är icke nog med, att de under vissa antagna benämningar såsom gasolja, fotogen, solarolja i handeln förekommande blandningar äro jämförelsevis olika lätt antändliga, utan hvarje sådan vara kan just därför, att den är en blandning af mer eller mindre lätt antändliga kolväten, ena gången vara mer eldfarlig, andra gången mindre, allt efter blandningsproportionerna, hvilka bero på beredningssättet. Den osäkerhet, som därigenom uppstår med afseende på dessa produkters eldfarlighet, ökas än mer därigenom, att deras handelsbenämningar äro mångfaldiga och godtyckliga.

Häraf blifver en följd, att, om också vissa af dessa kolväteblandningar, t. ex. råpetroleum, gasolja, alltid äro högst eldfarliga, och några andra t. ex. smörj- eller maskinolja, trätjära, alltid äro mindre eldfarliga, så kan dock, i allmänhet taget, ingen klassifikation af de i fråga varande ämnena i mer eller mindre eldfarliga grundas på deras handelsbenämningar; särskildt blefve en sådan indelningsgrund alldeles oanvändbar just i fråga om de såsom belysningsmedel mest brukade af dessa produkter, nämligen fotogen och de i dess närhet stående.

Ursprungligen hade man i förslaget till 1875 års K. F. ang. eldfarliga oljor upptagit alla flytande kolväten, således äfven sådana, hvilka såsom vanlig trätjära, stenkolstjära och vissa smörjoljor först vid en ganska hög värmegrad afgifva antändbar ånga.

Då emellertid sådana flytande kolväten icke kunde anses vara i väsentlig mån mera eldfarliga än andra brännbara och lättantändliga ämnen, i afseende å hvilkas behandling särskilda lagbestämmelser hvarken funnos med-

delade eller ansetts behöfliga, och då friheten att tillverka, lagra eller försälja dylika kolväten, bland hvilka förekomma nyssnämnda allmänt använda förnödenhetsvaror, icke borde utan tvingande skäl inskränkas, uppställdes vid författningens utfärdande en gräns för densamma tillämplighet i afseende å de flytande kolvätena.

Vid bestämmandet af denna gräns togs till förebild den bestämmelse i förslaget, enligt hvilken ett kolvätes egenskap att vara mycket eldfarlig eller mindre eldfarlig gjordes beroende af dess afdunstningshastighet, uttryckt genom den värmegrad, vid hvilken vätskan först afgifver antändbar ånga d. v. s. dess flammningstemperatur.

Med tillämpning af denna princip hade man endast att välja ett sådant grundtal, att å ena sidan de kolväten, hvilka obestriddigen borde anses vara i väsentlig mån eldfarliga, icke uteslötos, men att å andra sidan sådana förnödenhetsvaror såsom trätjära, stenkolstjära och därmed jämförliga smörjoljor så vidt möjligt frigjordes från tillämpning af författningens stadganden.

Sistberörda vätskor måste för att afgifva antändbar ånga uppvärmas, vanlig trätjära till 100° C. eller därutöver, stenkolstjära till 85° C. eller därutöver samt de af petroleum e. d. råämnen beredda smörj- eller maskinoljorna till 50° C. eller efter varans keskaffenhet ända till 100° eller därutöver, hvarför genom antagandet uti i fråga varande hänseende af gradtalet $+ 80^{\circ}$ C., dessa tjäror och därmed jämförliga smörj- och maskinoljor kommo att frigöras från tillämpningen af författningens stadganden, och då vätskor, som först vid så hög värmegrad afgifva antändbar ånga, ej heller kunde antagas medföra våda för allmän eller enskild egendom, bestämdes i författningen, att de flytande kolvätena skulle betraktas såsom eldfarliga endast så framt de vid en värmegrad af $+ 80^{\circ}$ C. eller därunder afgifva antändbar ånga.

Hvad spritarterna beträffade, så anfördes i motivering, att då sprit af hög styrka framställdes, magasinades och transporterades i betydliga mängder och sådan sprit i anseende till sin lättantändlighet stode fullt i jämbredd med många af de i författningsförslaget såsom mycket eldfarliga rubricerade vätskorna, kunde väl sättas i fråga, huruvida icke äfven densamma borde underordnas författningens bestämmelser. Spriten hade dock, såvidt känt vore, öfverallt fått göra ett undantag i detta hänseende. Ett väsentligt motiv därtill kunde sökas däri, att spriten vore löslig i vatten och därför, om den råkade i brand, släcktes så snart den komme i beröring med en tillräckligt stor vattenmängd. På grund af denna egenskap lämnades spriten och sprithaltiga drycker oberörda af författningen.

De under fjärde gruppen, andra eldfarliga vätskor — eter och kolsvaffla — upptagna, höra liksom kolloidum, hvilken vätska ej upptogs i förslaget, till allra lättantändligaste ämnen, och, ehuru kolsvaffla är tyngre än vatten, är dock dess eldfarlighet så stor, att den utan all tvekan underkastades författningens bestämmelser.

Med stöd af dessa förhållanden och med användande af här anförda principer för indelningen af de eldfarliga vätskorna kom enligt förordningens 1 § till eldfarliga vätskor att räknas:

- a) flytande kolväten, så framt de vid en värmegrad af $+ 80^{\circ}$ C. eller därunder afgifva antändbar ånga samt enligt 2 §
- b) sådana brännbara vätskor, hvilka såsom eter, kolloidum, kolsvaffla och vissa fernissor äro i afseende å afgifvande af antändbar ånga jämförliga med de under 1 § upptagna vätskorna.

Sedermera hafva i förordningen vidtagits ändringar, så att §§ 1 och 2 sammanslagits till en § med tvenne moment af innehåll:

- mom. 1. att till eldfarliga oljor räknas alla flytande kolväten med flera ämnen, så framt de vid profning å Abels apparat vid en värmegrad af 40° C. eller därunder afgifva antändbar ånga;
- mom. 2. att eldfarliga oljor indelas i 2 klasser: 1. klassen, sådana som redan vid $+ 22^{\circ}$ C. å Abels apparat afgifva antändbar ånga; 2. klassen öfriga eldfarliga oljor.

I 2 § stadgas beträffande brännbara vätskor, hvilka såsom eter, kolloidum, kolsvaffla och vissa fernissor äro i afseende å afgifvande af antändbar ånga jämförliga med eldfarlig olja, att de skola hänföras till eldfarliga oljor, hvaremot förordningen icke äger tillämpning i fråga om vanlig sprit, sprithaltiga drycker, träsprit och sådana fernissor, hvilka icke innehålla annan brännbar vätska än sprit.

I det hos K. M:t hvilande förslaget till ny K. F. i detta ämne hänföras till eldfarliga vätskor:

- a) flytande kolväten, råpetroleum och produkter däraf samt de genom destillation af skiffer, stenkol, brunkol, torf, ved, harts m. fl. ämnen beredda s. k. råoljor och renade oljor, hvilkas egentliga vikt vid $+ 15^{\circ}$ C. understiger 0,950, dock hvad vidkommer sådana af dessa vätskor, som äro tyngre än 0,850 endast så framt de vid $+ 55^{\circ}$ C. eller därunder afgifva antändbar ånga;
- b) eter, kolloidum och kolsvaffla;
- c) sådana terpentinpreparat, fernissor och andra vätskor, hvilka vid profning å Abels apparat vid $+ 36^{\circ}$ C. eller därunder afgifva antändbar ånga och icke äro, såsom vanlig sprit, träsprit, acetone m. fl. i alla proportioner lösliga i vatten.

Enligt 2 mom. indelas dessa vätskor i två klasser och går gränsen mellan dessa båda klasser vid $+ 22^{\circ}$ C. vid profning å Abels apparat.

Brandsyne- och besiktningspraxis.

XXXII.

Bristfälliga byggnader.

Fall 1.

Vid brandsyn, som i maj månad 1878 förrättades inom den L. W. i H. tillhöriga fastigheten å tomten n:o 77 inom staden, befanns, att det å tomten uppförda bostadshuset var i hög grad förfallet och bofälligt.

Brandsynenämnden »anmälde detsamma till utdöming och nedrifning.»

BN. i staden gjorde besiktning på platsen och fann likaledes huset i hög grad förfallet och bofälligt samt förelade med anledning häraf genom beslut den 3 oktober 1878 L. W. att inom maj månads utgång 1879 hafva vid vite af 100 kronor, nedtagit samma byggnad.

Öfver detta BN:s beslut anförde L. W. besvär hos K. B. i S. län. Denna myndighet utlät sig i resolution den 2 december 1878: att, ehuru BN., hvarken enligt BrSt. eller för staden gällande B.O. eller i öfrigt enligt lag varit berättigad att meddela bindande föreskrift om nedrifning af befintlig byggnad samt B.N. genom öfverklagade beslutet således öfverskridit sin befogenhet, i följd hvaraf detsamma i och för sig ej kunde medföra gällande kraft, likväl och då magistraten, hvilken det lagligen tillkomme att inom stadsområdet handhafva säkerhets- och sundhetspolisen, i målet hörd, ansett den af B.N. föreskrifna åtgärd af behovet påkallad, och denna, i betraktande af hvad handlingarne innehölle, syntes vara i omständigheterna väl grundad, funne K.B. ej skäl att i anledning af besvären befria L. W. från det honom gifna föreläggande, hvilket därför borde till verkställighet befordras.

L. W. fullföljde hos K. M:t sin i målet förda talan. Vederbörande hördes och K. B. inkom med underd. utlåtande.

K. M:ts Resolution, gifven i Civil.-Dep. den 15 augusti 1879: Då i förevarande mål icke kan anses ådagalagdt, att, vare sig för undvikande af eldfara eller af annan anledning, i fråga varande byggnads nedrifning är af förhållandena oundgängligen påkallad, finner K. M:t skäligt att, med bifall till besvären, upphäfva K. B:s öfverklagade beslut.

(Jämför Walldens prejudikatsamling, del 6, n:o 672, sid. 155.)

XXXIII.

Fall 2.

B.O. för staden K. § 39 mom. 2 förmår:

Byggnad, som af B.N. pröfvas vara så bofällig, att den kan förorsaka eldfara, eller olycka genom fall eller ras, skall iståndsättas. Sker det ej inom föreskrifven tid, eller pröfvas byggnaden vara så bofällig, att den icke oaktadt reparation med trygghet kan begagnas, förelägge nämnden ägare, att inom viss tid byggnaden hel och hållen eller delvis nedrifva.

Ägare af fastighet, hvilka erfarit, att densamma var för staden nödvändig för genomförande af regleringsplan, hembjödö hos D.K. fastigheten för viss köpeskillning. D.K. hemställde till B.N. att, med anledning af det synnerligen förfallna skick, vari åbyggnaderna befunno sig, taga i öfvervägande, huruvida de längre borde få å tomten bibehållas.

Poliskommissarien anförde i afgifvet yttrande, att byggnaden befann sig i ett ytterst förfallet och bristfäll-

igt skick, så att fara för ras syntes föreligga, hvarjämte huset bl. a. kunde medföra eldfara, i det eldgnistor lätt kunde tränga in genom de utan glas varande fönstren och antända. Instämde med D.K.

Genom beslut den 17 maj 1906 pröfvade B.N. lagligt att, jämlikt bestämmelser i för staden gällande B.O. förelägga ägarna att inom sex veckor efter delfående af föreläggandet låta nedrifva huset.

D.K. hemställde i skr. den 15 juni 1906 till Sf., att ägarnas erbjudande att sälja huset icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Ägarna klagade hos K.B., anförande, att stadens myndigheter kräde rifningen för att billigare kunna förvärfva tomten, som behöfdes för gatureglering. På grund häraf yrkade de BN:s beslut undanröjdt.

K. B. fann genom utslag den 20 november 1906 icke skäl att göra ändring i BN:s öfverklagade beslut, dock att tiden fastställdes till sex veckor från K.B:s utslags dato.

Klagandena anförde underd. besvär samt yrkade, att K. B:s utslag måtte upphävas. Om detta yrkande icke kunde bifallas, anhöllo de, att K. M:t måtte af nåd tillåta dem att få hafva ifrågavarande hus kvarstående samt att få reparera detsamma.

BN. hemställde i und. yttrande, att, då det vore styrkt, att byggnaden vore så bofällig, att den icke oaktadt reparation kunde med trygghet begagnas m. m., besvären icke måtte föranleda ändring. Detsamma hemställde magistraten och K. B.

K. M:t fann genom beslut den 18 september 1908 icke skäl att göra ändring i K. B:s öfverklagade utslag eller att lämna bifall till den und. undersökningen; dock att tiden, inom hvilken BN:s föreliggande skulle vara fullgjort, sattes till den 1 november 1908.

(Jämför Svenska Stadsförbundets Tidskrift, Band 2, 1910, n:o 2, sid. 67.)

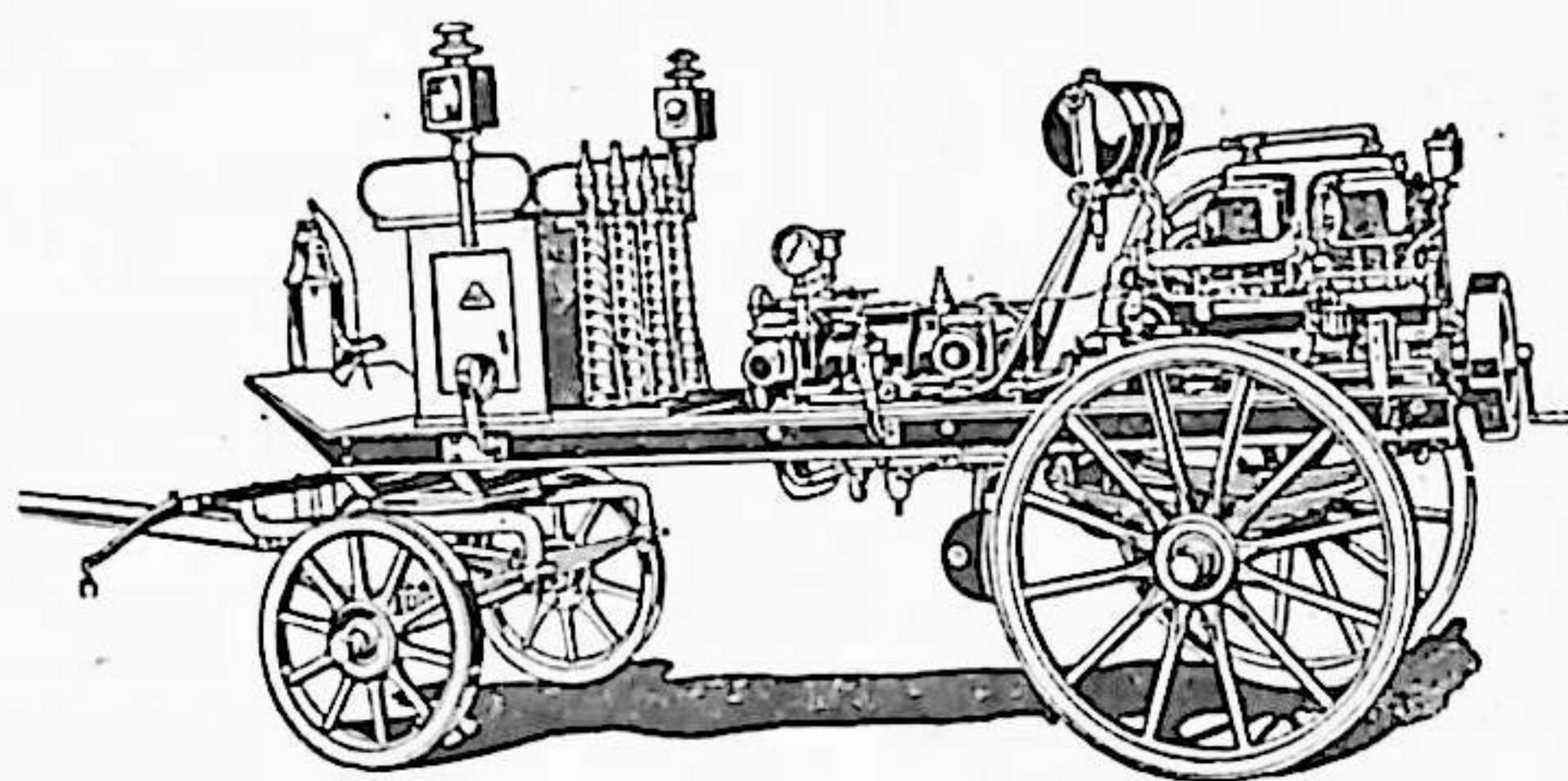
Hvad som i detta mål är påfallande, är, att man rörande eldfara genom byggnaden icke ansett sid böra inhämta brandmyndigheternas yttrande. Anmärkningsvärdt är äfven, att det vill synas, som om brandsynen intet haft att mot byggnaden erinra, eljest skulle sådant förvisso blifvit framdraget och betonadt under målets handläggning. BrSt. föreskrifver ju i § 6 mom. 2 att »vid brandsyn skola alla byggnader noga skådas och därvid tillses, huruvida allt blifvit iakttaget, som i denna stadga samt stadens B.O. och BrO. eller eljest är föreskrifvet till förekommande af eldfara.» Härvid angifver BrSt. några exempel på, hvad som skall synas, och däraf framgår tydligt, att vid brandsyn skall företagas jämväl yttre besiktning af byggnad. Genom densamma skall bl. a. afses kontrollering öfver, att byggnad så underhålles, att den ej blifver lätt mottaglig för eld utifrån. (Se Svenska Brandchefsföreningens protokoll, 1910, § 6, O. von Malmberg: »Om brandsyner» 3:o, sid 18 och 19.)

Brandmyndigheten hade bort höras rörande eventuell eldfara genom den bofälliga byggnaden. Det hade varit så mycket större skäl i att göra detta, som samhället i fråga äger kasernerad kår, hvars tekniske ledare

Penta-Revolver-Spruta

Modärnaste maskinspruta

Begär närmare upplysningar och kostnadsförslag!

BRANDPUMPAR, alla slag.

Brandkärsautomobiler.

All slags eldsläckningsredskap.

Mekaniska Brandstegar enligt nya
- - - Göteborgsmodellen - - -

LUDWIGSBERGS WERKSTADS AKTIEBOLAG
Stockholm.

BOWSER

ESTABLISHED 1885

Brand- och explosionsfria

Bensinlagrings- anläggningar

med själmätande och registrerande
pumpar

Det äldsta och mest bepröfvade systemet.
Öfver 100,000 anläggningar för
närvarande i bruk.

Till Sverige äro följande anläggningar sålda:
Stockholms Stads Brandkår. Husqvarna
General-Depot, Stockholm. Göteborgs
Hyrverks A.-B. och Scania-Vabis Filial,
Göteborg. Helsingborgs Brandkår. ::

Fabrikanter S. F. BOWSER & C:o. Fort Wayne. Indiana.

Generalagenter för Sverige:

A.-B. GUMÆLIUS & KOMP.

Karduansmakaregatan 9, Stockholm

Metallfabriksaktiebolaget C. G. SPORRONG & C:o.

Regeringsgatan 23, STOCKHOLM.

Knappar & Uniformseffekter för Brandkårer.

Katalog sändes fritt på begäran.

Uppsala Kassaskåpsfabrik

Allm. Tel. 819. Uppsala Allm. Tel. 819.

Tillverkning af eldfasta dörrar af
olika konstruktion samt dyrk- och
brandfria Kassaskåp.

AGA

STRÅLKASTARE

för

AUTOMOBILER

och

BÅTAR

AGA

STORMFACKLOR

och

HANDLYKTOR

Begär kataloger och upplysningar

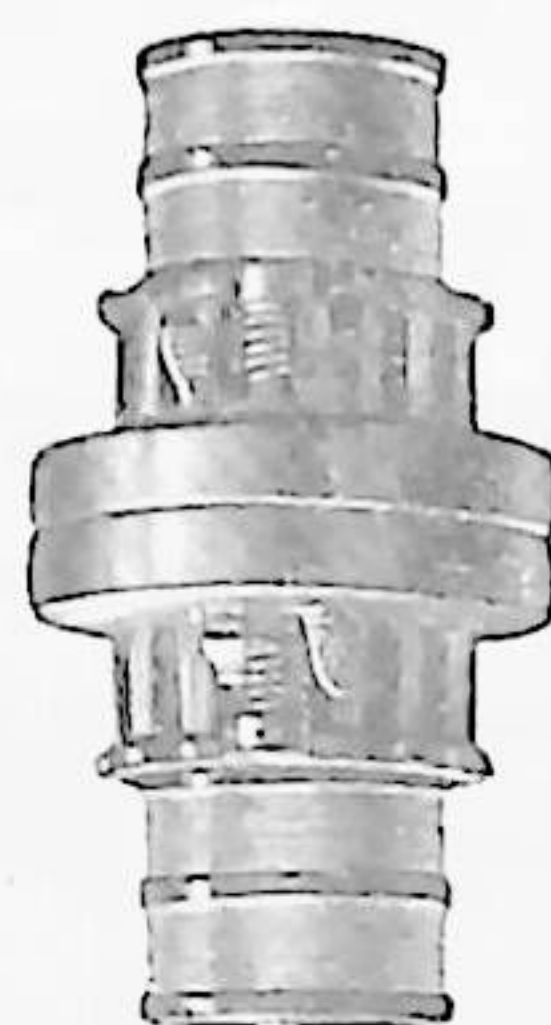
från

GASACCUMULATOR

STOCKHOLM

Gynna våra annonsörer.

BRANDREDSKAPS- ARMATUR

Modernaste slangkopp-
lingar, strålrör, brand-
postkranar m. m.

SNABBASTE LEVERANS.

Begär katalog.

KUNGSÖRS ARMATUR-
FABRIKS AKTIEBOLAG
KUNGSÖR.

väl får anses hafva större förutsättning för ett bedömande af eldfara än stadens icke brandtekniskt utbildade polis-kommissarie. — f.

Frågor och svar.

Fråga: Hvad kan orsaken vara till följande eldfenomen?

I mina verkstäder hände då arbetarna voro sysselsatta med borttvättning af svafvelämnen å gummidäck (vulkaniserad gummi), hvarvid bensin användes, att bensinen helt plötsligt fattade eld. Jag garanterar att någon ovarsamhet med eld icke förekom; temperaturen i lokalen var äfvenledes låg. Då trasan, som användes af en af arbetarna doppades i bensinkärlet slog bensinen så omotiveradt eld, att karlen med knappaste nöd hann rädda sig undan. Som jag samvetsgrant studerat Bergqvist »Om Själfantändning», och däri med tydlighet förklaras att själfantändning af bensin är under alla förhållanden absolut utesluten, kan jag icke finna en tillfredsställande förklaring af det skeddade. På den grund har jag tagit mig friheten tillställa tidskriftens läsekrets denna fråga.

Ingeniör N.

Svar: För besvarande af ofvanstående fråga af »Ingeniör N.» hänvisas till »Die Benzinbrände» af D:r M. Richter, som däri ingående behandlat alla tänkbara fall af antändning i bensin. I fall som nämnda förklarar D:r Richter orsaken vara elektrisk urladdning — människans kropp (hand) kontra bensinen. Som bekant blir bensin lätt negativt elektrisk, genom friktion mellan bensinmolekylerna och kärnväggarna hvarför bland annat vid upplag af bensinkärl föreskrifves, att kärnen skola stå i ledande förbindelse med jord d. v. s. på ledande underlag. Utbyte äfvenledes mellan som D:r Richter kallar det — bensin- och ylleelektricitet har flercaldiga gånger ledt till antändning, och har det lyckats D:r R. att själf vid experiment åstadkomma dylik. Torr luft ökar i hög grad spänningen; vid 20° temp. är det tillräckligt med 12 gr. fuktighet å 1 kbm. luft för att bensinen icke skall blifva elektrisk. Fuktighet kan likväl skada bensin af god kvalitet. Vid öfver + 22° föreligger ingen fara i nämnda hänseende. Ju renare bensinen är desto mindre elektrisk blifver den. För att förhindra bensinantändningar genom elektrisk urladdning föreskrifver D:r R. en tillsatts till bensinen af 0,10 % Antibensinpyrin, som gör bensinen mera ledande för elektricitet. Liknande verkningar hafva vattenfri olein-, ammoniak-, kaliolje- och magnesiaväl.

Nyttillkomna medlemmar i Brandchefsföreningen.

Boden: E. Gillner, b. Kapten.

Borgholm: E. A. Bergström, b. Lärare.

Karlshamn: H. Olsson v. b. Drätselkamrer.

Krokslätt: J. Carlsson, b.

Lidköping: A. Rohdin b.

Ystad: A. Ehrenborg, b. Ryttnästare.

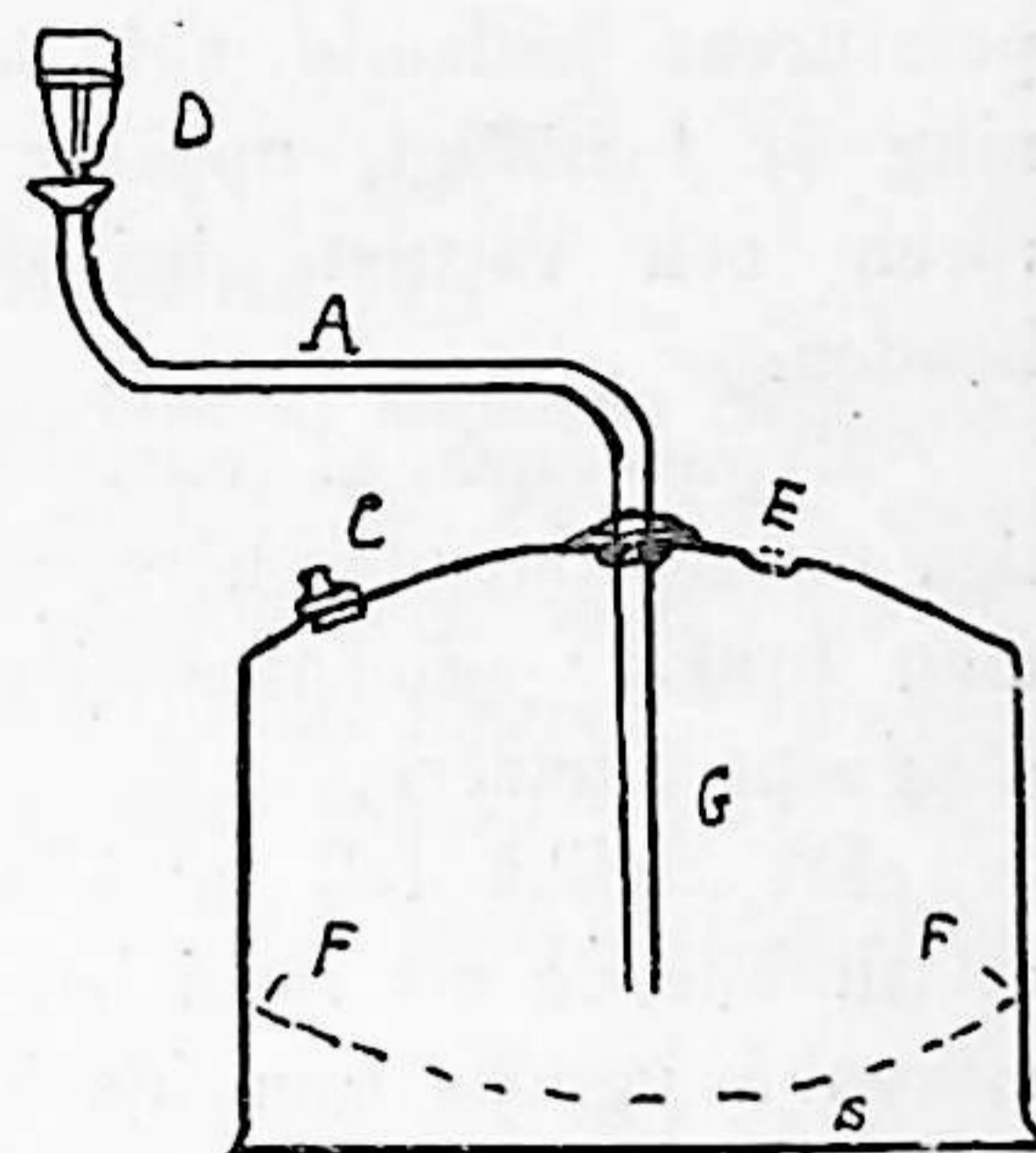
Anmärkningsvärda explosioner och sprängningar.

Fall 1. På ett tidningstryckeri i Visby var en maskinsätterska sysselsatt vid sin sättmaskin. Stilmetal-len till maskinen, som befinner sig i en rörlig smältgryta, hålles flytande genom uppvärmning medelst en därför afsedd primuslampa af särskild konstruktion, s. k. sätteri-lampa.

För erhållande af bättre låga pumpade sätterskan lampan. Därvid inträffade en häftig explosion. Sätterskans kläder antändes och hon erhöll så svåra brännskador, att hon sedermera afled.

Undersökningen för utrönande af orsaken till olycks-fallet gaf följande resultat:

Röret A med tillhörande förgasare var afbrutet vid lampans öfre del, hvilken var något deformerad genom intryckningen E, uppkommen genom påkänning-en vid rörets afbrytande. Rördelen G, som utgjorde fortsättning af röret A in-uti lampan, och hvilket ej nedgick fullt till botten, be-fanns kvarsittande i sitt läge. Bottnen B var lösryckt samt deformerad. Säkerhetsventilen C kvarsatt och befanns vara i fullgodt skick. Bottnen B är vid manteln fästad genom inprässning i en ringformig fördjupning samt där dubbelt tennlödd: före och efter öfvervikningen.

Å bottnen satt tennet kvar i brutna stycken, hvar-jämte å dessa syntes blankslitna delar, visande, att bottnen prässats ut ur manteln genom explosionen. I om-svepet var däremot tennet smält, antagligen därigenom att denna del kvarlegat i eldhärden, medan bottnen slungats undan.

Brännaren D, som sedermera klufvits, visar å så-väl yttre som inre ytor tecken på, att den varit utsatt för synnerligen hög temperatur. Den var delvis belagd med koks.

Munstycket visade sig igensatt med koks och läm-nade genomgång endast för klenare nål om 0,35 mm. diameter, medan de till denna typ af lampor hörande rensnålarne hafva en diameter af 0,45 mm. Skilnaden i genomgångsarea uppgick sålunda 39,5 %.

Härigenom har den normala gasutströmningen hind-rats och en höjning af förgasarens temperatur ägt rum, så att hvitglödning sannolikt förekommit. Genom lam-pans placering å samma rörliga stativ som gjutgrytan har en skvalpande rörelse kunnat åstadkommas å foto-genen i lampan under pumpningen af densamma. Här-vid har fotogentillgången varit ringa, så att den stått i närheten af röret G:s underkant, och har röröppningen därvid momentant blottats. Fotogenen i röret har där-vid runnit tillbaka, samtidigt med att pressluften upp-trängt genom röret till förgasaren.

En explosiv gasblandning har därigenom uppstått i röret och har kommit i beröring med den i förgasaren glödande koksen samt fortledt explosionen genom röret till behållaren.

Orsaken till explosionen synes sålunda med all säkerhet *icke* vara beroende af lampans konstruktion eller beskaffenhet, utan vara orsakad af att vid skötseln för klena rensnålar blifvit använda vid brännarens rengöring.

Fall 2. Vid J:s bageri i Stockholm, användes, liksom vid många andra bagerier, bakugnar af dansk tillverkning, från Randers, i hvilka värmen ledes genom ett slutet rörsystem innehållande en viss kvantitet vatten, som vid upphettning af de i eldstaden liggande korta delarne av röret öfvergår i ångform. Genom temperaturens hållande vid 350° C, hvilket för viss bakning är behöfligt, uppstår ett synnerligen högt tryck i rören och vattnets kritiska temperatur är nära för handen.

Explosioner af enstaka rör äro därför inga ovanliga företeelser, utan höra snarare till ordningen för dagen, men bruka i allmänhet ej medföra någon svårare skada å ugnens murverk.

Ett dylikt fall inträffade emellertid, i det att vid ett tillfälle, då ett rör i bakugnen exploderade, en del af muren å ugnens framsida lösrycktes. De kringslungade delarne skadade trenne arbetare, af hvilka två uppehöll sig omkring 6 meter från ugnen.

Vid undersökning befanns följande: å ugnen befintlig pyrometer för afläsning af temperaturen var felaktig och visade 15° för låg temperatur. Ett allt för högt tryck har alltså uppstått och hållits i rören och detta höga tryck hafva dessa ej kunnat motstå.

Fallet visar, att pyrometrar torde vara i behof af en ofta återkommande justering och en särskildt noggrann kontroll över dessa ugnar med tillbehör vara välbehöflig.

Fall 3. Explosion (sprängning) af torkeylinder å F. pappersbruk.

Vid detta olycksfall skadades tre arbetare, däraf en lifsfarligt, hvarjämte de kringkastade bitarna förorsakade stor skada på närstående maskiner.

Undersökningen gaf följande resultat: Den sprungna cylindern tillhörde en i England tillverkad pappersmaskin.

Vid explosionen hade den främre cylinderbotten lösryckts från manteln, sprungit i flera bitar, som lågo strödda inom lokalen och åstadkommit afsevärda skador å maskiner och byggnaden. Den öfriga delen af cylindern (manteln och den med denna sammanhängande bakre botten) hade ramlat ned från sina lager och därvid förstört pappersmaskinens underliggande delar.

Cylindern var af gjutjärn och uppbars af en likaledes af gjutjärn framställd, ihålig axel, i hvars ena ända den för cylinderns uppvärmning afsedda ångan inleddes, medan kondensationsvattnet uttömdes genom den andra med tillhjälp af en i cylindern med densamma roterande skopa. Af undersökningen framgick vidare, att

cylindern före sprängningen till en höjd af halfva radien varit fylld med vatten, som under den tid, då maskinen stått stilla (36 timmar), hunnit att betydligt svalna.

Cylindern hade brustit rundt om i manteln, i ett mot axeln vinkelrätt plan, strax intill flänsen för bottenens fästande. Samtidigt hade äfven den gjutna axeln brustit. Gjutblåsor eller rostfläckar, som kunde tyda på någon äldre spricka, voro icke att upptäcka i cylinderns brottyta, utan var denna så slät, som om cylindern blifvit afsvarfvad i brottet. I axelns brottyta upptäcktes däremot några obetydliga gjutblåsor, hvilka dock, enligt hvad beräkningen utvisade, icke kunnat inverka på axelns hållfasthet.

Då cylindern matades med ånga och stod under ett visst tryck, framställde sig helt naturligt den frågan, huruvida ångtrycket öfverskridits i så hög grad, att detta kunnat förorsaka cylinderns sprängning. För cylinderns uppvärmning användes i allmänhet afloppsångan från den för maskinens drivande befintliga ångmaskinen, som arbetade med ett mottryck af $1\frac{1}{2}$ à 2 kg.

För att emellertid innan pappersmaskinen hvarje måndagsmorgon sattes i gång påskynda cylinderns uppvärmning, kunde den äfven matas med ånga direkt från fabriken ångpannor, hvilka arbetade med ett tryck af 7 kg. pr cm^2 , och matades cylindern strax före explosionen på detta sätt.

Huru högt trycket hunnit stiga, är emellertid icke möjligt att med full bestämdhet afgöra. Att döma af flera omständigheter, såsom frånvaro af såväl reducerings- som säkerhetsventil å ledningen m. m. är det sannolikt, att trycket kunnat närma sig, ja kanske uppgått till samma tryck som i ångpannorna.

Visserligen uppgaf maskinföraren att trycket visat noll, men då manometern var graderad till 3 kg., kan man antaga, att trycket stigit så mycket, att visaren legat an mot manometerstiftets baksida och af maskinföraren aflästs för noll. Ett helt hvarfs omvridning af visaren torde motsvara ett tryck af 5 kg., hvilket således kan antagas hafva varit minimitrycket i cylindern. I beräkningen öfver cylinderns hållfasthet har emellertid för säkerhets skull införts 7 kg. pr cm^2 eller det högsta tryck, som möjligen kunnat råda i cylindern.

De vid K. Tekniska Högskolans materialprofningsanstalt företagna profven för utrönande af materialets verkliga hållfasthet hafva gifvit till resultat, att cylindern icke kunnat brista enbart af ett tryck af 7 kg. pr cm^2 , utan att andra omständigheter varit vållande till katastrofen.

Och dessa äro äfven lätt förklarliga. Som förut anfördes, var cylindern till en stor del fylld med afsvalnad kondensationsvatten. Den undre delen af cylindern var som också tydligt framgick af undersökningen, kall, under det den öfre efter ångans påsläppande var brännet. Till följd af dessa stora temperaturskillnader har gifvetvis en olika utvidgning af mantel och botten ägt rum, som å sin sida framkallat så stora spänningar hos materialet, att de förorsakat sprängningen af cylindern. Sedan en bristning ägt rum, har det relativt höga ångtrycket åstadkommit resten af förödelsen.

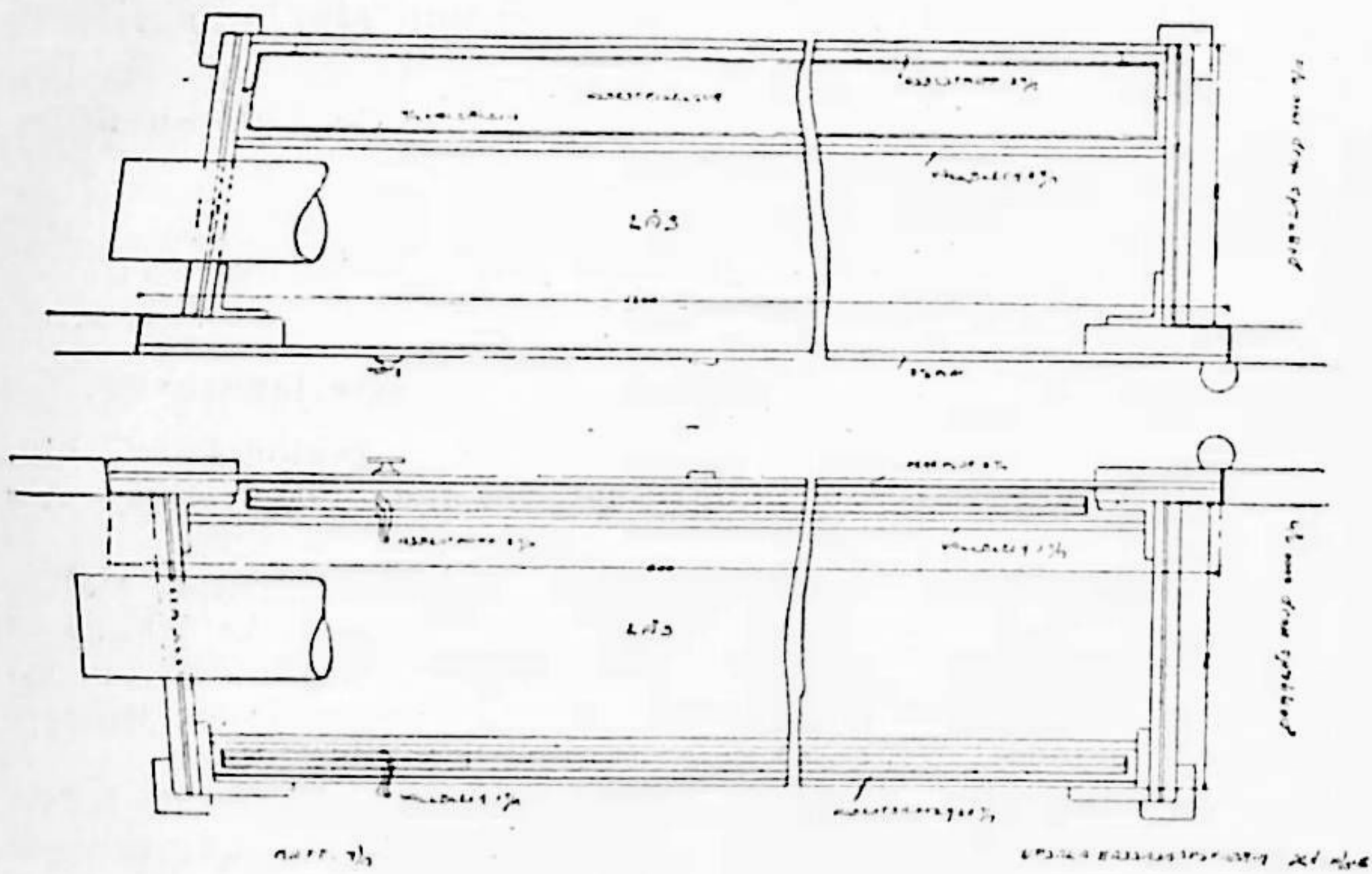
Fall. 4. Explosion af torkugn uppvärmd med lysgas.

I ett gjuteri där en torkugn fanns, som uppvärmdes med lysgas, inträffade en explosion. Antagliga förklaringen till explosionen torde vara, som följer: Lågorna på gasramperna hafva slocknat. Därigenom har oförbränd gas utströmmat i ugnen och med den därstädes befintliga luften bildat en explosiv blandning. Vid förnyad tändning af gasramperna har så explosionen inträffat. Den var ganska våldsam. En arbetare blef tämligen allvarsamt skadad. Ugnens ena yttervägg har vräcks åt sidan, men gick icke sönder; ugnens tak, som däri- genom förlorade sitt stöd, har fallit ned på de vagnar, som voro inskjutna i ugnen, lastade med kärngods.

Då samma och liknande anordningar, som i de skildrade fallen varit utsatta för sprängning och explosion, i stor utsträckning användas inom industrien och då ju, såsom af beskrifningarna framgå, de inträffade olycksfallen medfört såväl afsevärd materiell skada som ock förlust af människolif och allvarliga kroppskador för arbetare, torde fallen förtjäna uppmärksammande, så mycket mera som de förebyggande åtgärderna för undanrödjande af ett upprepande icke torde vara omöjliga att genomföra.

Notiser

Uppsala stads drätselkammare har beslutat, att i Rådhuset inbygga ett eldfast arkiv för stadens handlingar m. m.

De eldfasta dörrarna utföras enligt bifogade ritning af Uppsala Kassaskåpsfabrik. Den öfre är en enkel »Bete»-dörr, hvars konstruktion framgår af ritningen. Den undre är en dubbel »Bewe»-dörr, som består af tvenne till konstruktionen lika dörrar, afskilda medelst luftrum om 5 cm, hvari läsanordning anbringas. Innanför den perforerade plåten finnes inlagdt ett tunt bleck utgörande skydd för asbesten. Den inuti halfdörren befintliga för sig sammanfogade, af asbest isolerade plåt-ramen med de tvenne asbestskifvorna fasthållas i sitt läge medelst 15 genomgående bultar med hufvuden af 5 cm:s diameter. Gångjärnen äro anbrakta under och öfver- till samt isolerade, hvarjämte om dessa borttagas, dörren likväl kvarstår låst i sitt stängda läge. »Bete»-dörren är placerad som ventilationsdörr mot gårdssidan och beräknas tåla 1,000° temp. längre tid. »Bewe»-dörren tål 1,500° i minst 4 à 5 timmar. Anmärkningsvärd är

dessas dörrars obetydliga tjocklek och relativa prisbillig- het. Deras brandsäkerhet torde vara oomtvistad.

Basels försäkringsbolag mot brandskada

har tilldelat Bolagets agent i Linköping, Herr A. T. Andersson Bolagets silfvermedalj för 25-års framgångs- rikt arbete i bolagets tjänst.

Järnvägsstyrelsen anordnar eldskyddsbälte.

Järnvägsstyrelsen har anmodat distriktsförvaltningen i Göteborg att för statens järnvägars räkning inköpa ett markområde, tillhörande gården Halltorp i Solberga socken, hvilken är belägen mellan Bohusbanan och lands- vägen söder om Kode hållplats å linjen Ytterby—Järlanda. Området skall användas för att här anordna ett effektivt eldskyddsbälte.

K. B. i Stockholms län

har nyligen utfärdat en kungörelse af följande innehåll:

När å ångfartyg ved eller träaffall användes som bränsle skall iakttagas: I farled, som går på mindre än 200 meters afstånd från lätt antändligt upplag, från skog eller från byggnad med väggar eller tak af trä,

vid närmande till, uppehåll vid och afgang från brygga;

så ock vid passerande på kortare afstånd än nyss är sagdt af fartyg eller pråm med lätt antändlig last såsom hö, halm, ved, träkol o. d.

må forceradt drag icke användas och skola såväl askugnslucka som spjäll, där sådant finnes, men eljest sotlucka, hållas stängda.

Å station, där fartyg ligger öfver natten, må, om stationen är belägen på mindre afstånd än nyss är sagdt, från lätt antändligt upplag eller från annat sådant före- mål som ofvan sagts, eldning med ved icke äga rum nattetid.

Exemplet manar till efterföljd i öfriga län.

Polisförhöringsprotokoll och brandchefen i Stockholm.

Brandchefen i Stockholm har i skrifvelse till öfver- ståthållareämbetet framhållit, att polisundersökningar rörande eldsvådor böra till honom remitteras för yt- rande, då erfarenheten visar, att ett stort antal eldsvå- dor uppkommit genom byggnadstekniska eller andra bristfälligheter, som böra afhjälpas för att förebygga nya olyckor. Dessutom framhålles i skrifvelsen, att det bör ligga i brandväsendets intresse att erhålla så fullständig kännedom som möjligt om anledningarna till brands uppkomst.

Lika väl som polisundersökningsprotokollet rörande en eldsvåda delgifves af branden träffade försäkringsbolag synes detsamma böra remitteras till brandchefen för yttrande, hvarför det är att hoppas, att framställningen bifalles och att det i polisundersökningarna förefintliga statistiska materialet rörande brandorsaken vid eldsvådor i Stockholm göres till föremål för uttömmande bearbet- ning.

Brandprof med eldfärg.

Den 3 dennes afprovades å Johannes brandstation i Stockholm ett färgpreparat, »svensk eldfärg», som därvid visade sig verksamt skydda trävirke mot antändning genom eld. Fyra miniatyrtråhus af en hundkojas storlek hade uppförts på brandstationens gård, ett af omåladt trä, ett annat struket med röd slamfärg, det tredje öfvermåladt två gånger med preparatet, det fjärde öfvermåladt tre gånger. Lika mängder bränsle lades under de fyra profhusen, öfvergöts med fotogen och antändes. Efter en minut stod det omålade »huset» i full låga och efter ytterligare en minut var det genombrändt. Det rödmålade höll elden stången några minuter längre, men förstördes inom kort äfven det helt och hållet. »Eldfärgen» visade sig emellertid rätt så motståndskraftig. När profvet efter 22 minuters förlopp afbröts och elden släcktes, stodo de båda kojorna alltjämt upprätt, ehuru elden på några ställen genombrändt väggarna. Färgen hade skyddat träet väl, så att elden endast i fogar, sprickor och vid kvistar trängt in.

Som Red. icke har sig bekant ofvannämnda »eldfärgs» sammansättning kan det vara af intresse för tidskriftens läsare att taga del af de erfarenheter som hittills beträffande s. k. *antipyretiska medel* (brandteknisk benämning därå) vunnits.

Enligt P. Lochtin med 44 dylika medel utförda prof hafva endast följande 12 visat sig *verksamma*: borax, borsyra, fosforsyrad och svafvelsyrad ammonium, klorammonium, klorkalcium, aluminiumoxid-hydrat, klorzink, svafvelsyrad zink, svafvelsyrad kalilerjord (alun) och zinkklorur.

Af *mindre verkande* må nämnas: ättiksyre- samt fosforsyreföreningar (icke de under »icke verkande» upptagna), borsyrad zink, volframsyra och dess salter, pottaska och kiselsyra. »Flamsäkerheten» vid impregnering med ämnen af ofvannämnda båda grupper är dock endast, som vid all eldfärg, af relativt kort varaktighet och måste därför impregneringen allt som oftast förnyas för erhållande af åsyftad verkan.

Sämst eller icke alls verkande voro:

Svafvelsyrad och undersvafvelsyrad natrium, kolsyrade föreningar, klorkalium, koksalt (klornatrium), järnvitriol (svafvelsyrad järnoxidul), svafvelsyrad kalk (gips) och vattenglas (kiselsyradt natrium).

Impregnering (d. v. s. bestrykning) med god eldfärg är särdeles effektiv första tiden för förhindrandet af en brands uppkomst samt i någon mån för att hämma uppkommen elds spridning, men måste som sagdt dylik impregnering samvetsgrannt underhållas. I längden ställer sig knappast plåtbeklädnad dyrare — men säkrare på grund af sin varaktighet.

Detta gäller bestrykning med eldfärg. Verklig impregnering af virke, då färgen prässas genom virkets porer, är ett helt annat förfaringssätt, men kunna vi här icke ingå därpå; med god impregneringsvätska och detta förfarande blir virket däremot fullt brandsäkert.

Postprenumerera i tid.

Faran för Själfantändning i hö.

är i år särdeles stor på grund af den rika nederbörden under bärningstiden. Faran minskas i hög grad genom riklig saltning, och har saltet icke heller någon menlig inverkan vare sig på näringsvärdet eller smaken. Polismyndigheterna i Bayern hafva fått order att undersöka höladorna och meddela nödvändiga förhållningsregler.

Sågspån som släckningsmedel för brinnande lack.

har enligt de af National Fire Protection Association i Amerika företagna profven visat sig synnerligen effektivt. Lack i olika former, lackfernissa o. s. v. är som bekant ett särdeles eldfarligt ämne och synnerligen vanskliga äro resultatet af släckningsförsöken med vatten. Sågspån brinner själf, som *känt är*, ytterst dåligt och är dess täckande och syreutestängande förmåga stor. Genom att tillsätta sågspånen soda upphäfves, relativt sedt, dess brännbarhet. Man kan således icke, som i en mindre stad lär ha inträffat vid årets brandsyn, utan att få bakläxa utdöma en sågspånhög, emedan den ansetts »grannskapsfarlig», än mindre om den till på köpet innehåller — is. Det kan med fog kallas, »att se fula gubbar på ljusa dagen». Red. kan icke annat än beklaga de Hrr Brandchefer i ett par småsamhällen, hvilka onödigtvis utsätta sig för dylik blamage. De utkomna numren af T. f. B. innefatta all den kunskap, som i de mindre samhällena är erforderlig och dessutom står tidskriftens frågoafdelning öppen för en hvar.

Litteratur.

Om behovet af en brandstadga för rikets landsbygd.

Föredrag hållet den 19 juni 1914 af direktör Per Tollin, Linköping, vid Baltiska kongressen för frivilliga brandkårer i Malmö.

Det lilla häftet, 8 sidor starkt, innehåller förutom själva föredraget, äfven centralstyrelsens för Sveriges riksförbund af frivilliga brandkårer skrifvelse till K. M:t med anhållan om utfärdande af en brandstadga för landsbygden, tjänande till ledning för utarbetande af brandordningar i kommunerna.

I föredraget framhålles behovet af en brandstadga för landsbygden. Att ett sådant behof verkligen föreligger, därom torde man snart kunna blifva enig.

Men då det gäller principerna för genomförandet, så kan man ej längre dela föredragshållarens åsikter. Han framhåller hurusom stadgan bör vara en brandskyddsstadga och omfatta såväl byggnads- som brandskyddsrättsliga bestämmelser. Hvilka nackdelar, som en dylik principvidrighet i praktiken kommer att medföra, därom har i denna tidskrift utredning blifvit verkställd. (Se T. f. B. Band 4, September 1913, n:o 9, sid. 102—103). Det oriktiga och principvidriga i att sammankoppla dessa frågor framgår än yttermera genom den öfersikt af brandskyddets begrepp och omfattning, som lämnades i denna tidskrifts oktobernummer 1913 sid. 116 ff.

Å sid. 3 af häftet uttalar föredragshållaren följande: »Innan tätt bebyggd plats fått municipalförvaltning, är det tämligen lönlöst att söka vidtaga åtgärder för att städernas byggnads- och brandordningar skola gälla därstädes». Detta uttalande vittnar om begreppsförvirring på området i fråga och är icke ägnadt att öka tron på föredragshållarens sakkunskap i fråga om tillvaratagandet af sakens rättsliga sidor. Vi skulle vilja rekommendera föredragshållaren att studera R. Malmgren: »Stadsbildningen från rättslig synpunkt», särskildt sid. 96 ff.

Det är ju nämligen icke lämpligt, att så viktiga frågor som dessa snedvridas genom icke sakkunnigt verkställda utredningar. Det är med andra ord icke nog, att man endast har god vilja, man måste äfven hafva de erforderliga kunskaperna i så hög grad, att man städe har fast mark under fötterna.